

Voorstel aan het dagelijks bestuur

datum DB	20 juni 2023
agendapunt	11
openbaar	Ja, legger/beheerregister/staat van werken
openbaar vanaf	20 juni 2023
steller/cluster	Ank Kanen / Kaders en Ontwikkeling
datum DT	-
datum PHO	12 juni 2023
portefeuille(s)	Arnold Jansen
bijlage(n)	1. Projectopdracht Herinrichting Aalsbeek bovenloop (P139002) 2. 12e kredietverlening 2023
zaaknr.	2020-Z9701
documentnr.	WLDOC-2066690340-29648

Onderwerp

Herinrichting Aalsbeek bovenloop; 12e kredietverlening 2023

Voorstel

1. de projectopdracht Herinrichting Aalsbeek bovenloop (P139002) vaststellen;
2. de verkenningsfase en planuitwerkingsfase opstarten en hiervoor een voorbereidingskrediet van € 1.195.000 beschikbaar stellen; 12e kredietverlening 2023

Relatie met Bestuursprogramma 2023-2027

Met het project wordt uitvoering gegeven aan de kernopgaven Waterkwaliteit en ecologie en Klimaatadaptatie. Hierbij wordt aangesloten bij de volgende uitgangspunten zoals genoemd in het bestuursprogramma 2023-2027:

- In de komende bestuursperiode leveren we een maximale inspanning om de voorgenomen maatregelen in de waterketen en het watersysteem uit te voeren. Effectgericht denken staat daarbij voorop.
- Bij beekherstel kijken we naar de lokale opgaven. We werken gebiedsgericht en leveren lokaal maatwerk.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte en tijdens de realisatie van het beekherstel (stuwen, beekdalbrede aanpak e.d.) houdt het waterschap zoveel mogelijk rekening met de actuele uitdagingen in het waterbeheer als gevolg van de klimaatverandering.

Bestuurlijke samenvatting

De Aalsbeek, gelegen ter hoogte van Belfeld, is een terrasbeek. De beek is ongeveer 9 km lang en 1 tot 2,5 meter breed. De beek wordt onder meer gevoed door bovenlopen uit het kassengebied ten oosten van Belfeld en bronnen die aan de voet van de terrasrand ontspringen en via de Maalbeek en Belfeldse Molenbeek afstromen. Het KRW-waterlichaam Aalsbeek bestaat uit de gehele Aalsbeek en de zijbeek Belfeldse Molenbeek.

De bovenloop van de Aalsbeek is genormaliseerd en onbeschadwd. De beek loopt hier eerst tussen weilanden en deels langs de Maalbekerweg. Vanaf de Venweg / Aan de Loerdijk stroomt de beek deels door natuurgebied en deels door agrarisch gebied. De beek stroomt hierbij door het natuurgebied Brongebied Aalsbeek en de natte natuurparel Holtmühle. De beek kruist vervolgens de A73 en de Steilrandweg, waarna deze langs de Bakenbosweg loopt. De beek langs de Bakenbosweg is in het verleden heringericht. Vanwege ruimtegebrek bestond deze herinrichting uit het eenzijdig verflauwen van het talud. De Aalsbeek stroomt vervolgens door de Molenplas en kruist de spoorlijn. Vanwege het grote hoogteverschil is in dit traject een vistrap aangelegd. Dit is een van de eerste vispassages die is aangelegd en deze blijkt niet te functioneren.

Benedenstrooms, bij Tegelen, is sprake van een overwegend natuurlijk profiel en is de beek ook meer beschadwd. De beek mondt bij Belfeld uit in de Maas. Door de relatief hoge stroomsnelheden bestaat de bodem voornamelijk uit harde substraten zoals zand en fijn grind.

De zijbeek Belfeldse Molenbeek ontspringt bij de Maalbekerweg aan de voet van het Maasterras. De beek stroomt vervolgens langs de steilrand verder in noordelijke richting en mondt vervolgens uit in de Aalsbeek. Het grondgebruik ten oosten van de beek bestaat uit EuroParcs Maasduinen en bosgebied. Ten westen liggen graslanden.

De inrichting van de Aalsbeek en de Belfeldse Molenbeek voldoet niet aan de KRW-doelstellingen en de functie Natuurbeek. Het eenzijdig heringerichte traject langs de Bakenbosweg voldoet nog onvoldoende aan de KRW-doelstellingen. De vispassage ter hoogte van de Molenplas functioneert niet. Daarnaast vormt de vervlechting van de Aalsbeek met de Molenplas een vismigratieknelpunt. Dit is dan ook aanleiding om de Belfeldse Molenbeek en Aalsbeek tussen instroom Belfeldse Molenbeek en drempel benedenstrooms van de spoorlijn herin te richten.

Eind mei 2023 zijn de eerste stukken officieel bekendgemaakt voor de planvorming rond de Delta Rhine Corridor. Dat is een grote leidingenstrook van Rotterdam naar Chemelot en Venlo, 260 km lang en 70 m breed. Het beoogd leidingtracé loopt door het zoekgebied van de projectbegrenzing. Bij het project moet rekening worden gehouden met deze ontwikkeling.

Beoogd effect

Door de herinrichting van de Belfeldse Molenbeek en Aalsbeek tussen instroom Belfeldse Molenbeek en drempel benedenstrooms van de spoorlijn wordt voldaan aan de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de eisen ten aanzien van migratie en leefgebied van de beekprik, waarbij de beek gelijktijdig klimaatproof en zo veel als mogelijk onderhoudsarm is ingericht. Met de herinrichting van de Aalsbeek en eventuele andere maatregelen wordt een bijdrage geleverd aan het herstel van de natuur natuurparel Holtmühle. Dit gebeurt in overleg met Provincie en terreinbeheerders.

Daarnaast wordt in het brongebied Maalbeek maatregelen uitgevoerd ter verbetering van leefgebied van de Gewone Bronlibel.

Door de natuurlijke inrichting van de Belfeldse Molenbeek en Aalsbeek is sprake van een natuurlijk ecohydrologisch gezond functionerend watersysteem. Het beheer en onderhoud is natuurvriendelijk

en primair afgestemd op het duurzaam ecologisch functioneren van het beekstelsel en dienend aan de functie Natuurbeek.

Er wordt, met inachtneming van de droogleggingsnormen, zo veel mogelijk water in het gebied geconserveerd. Hiertoe worden, waar mogelijk, beekpeilen verhoogd tot aan de droogleggingsnorm. Bij de inrichting dient wel aandacht te zijn voor voorkomen van wateroverlast bij langs het traject gelegen gebouwen.

Vanwege de ligging van de beektrajecten in en aan de rand van het stedelijk gebied dient bij de toekomstige inrichting specifiek aandacht te zijn voor voorkomen van wateroverlast en zijn het peilbeheer en beheer en onderhoud primair gericht op en dienend aan het landgebruik in de omgeving.

Duurzaamheid

De duurzaamheid van het project is beschouwd aan de hand van de 5R-handleiding die op 18 maart 2023 door DB is vastgesteld. Deze beschouwing is opgenomen in de projectopdracht (zie bijlage 1). Op de volgende manier wordt in het project invulling gegeven aan duurzaamheid:

- Bij de herinrichting wordt gestreefd naar realisatie van een onderhoudsarme beek. Bij het ontwerp van de beek wordt hiervoor gestreefd naar een hoge mate van beschaduwing en wordt uitgegaan van een begroeid profiel. Dit vergroot enerzijds de biodiversiteit en beperkt anderzijds de intensiteit van beheer en onderhoud (Rewild en Reduce).
- Bij beekherstel worden bomen en struweel aangeplant en wordt grasland gerealiseerd. Dit draagt bij aan de compensatie van uitstoot van broeikasgassen (Reduce).
- Bij de planuitwerking dient aandacht besteedt te worden aan circulariteit en beperking van grondstofgebruik (Reduce, Redesign en Reuse).
- Bij de aanbesteding dient het duurzaamheidsaspect meegenomen te worden zodat aannemers ideeën kunnen aandragen of oplossingen om bepaalde zaken duurzamer of innovatief te kunnen uitvoeren. Hierbij wordt o.a. gestreefd naar reductie CO₂-uitstoot (bijv. door inzet elektrisch materieel) en toepassing van circulaire en milieu-neutrale producten (Reduce, Redesign en Reuse).

Argumenten

Het voorstel valt onder het Bestuursprogramma 2023-2027, programma Klimaatadaptie regionaal systeem uit de begroting en is opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022-2027, thema's Waterkwaliteit & Ecologie en Klimaatadaptatie.

Met de herinrichting wordt:

1. invulling gegeven aan de Kader Richtlijn Water (KRW);
2. de beek klimaatrobust ingericht zodat wordt voldaan aan de normering voor regionale overlast conform het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) en het gewenste grond- en oppervlaktewater regime (GGOR).

Integriteitsaspecten

Niet van toepassing

Risico's

1. Beschikbaarheid van grond beperkt de inrichtingsmogelijkheden.

Langs een groot deel van het traject zijn de percelen langs de beek nog in particulier eigendom. Voor een deel zijn deze gronden in agrarisch gebruik. Voor een deel betreft het gronden met (particulier) natuurbeheer. Provincie Limburg heeft in het verleden in het kader van ontwikkeling van de Natte Natuurparel Holtmühle geprobeerd percelen aan te kopen. Hier bleek toen weinig tot geen animo voor te zijn. Het niet kunnen verwerven van grond langs de beek is van invloed op de herinrichtingsmogelijkheden. Om dit risico te beperken wordt, in samenwerking met Provincie Limburg, zo snel mogelijk gestart met aankoop van gronden. Bovendien wordt bij de uitwerking van het inrichtingsplan rekening gehouden met de beschikbaarheid van gronden.

2. Het natuurlijk peilbeheer functioneert niet als beoogd met (grond)wateroverlast tot gevolg.

Het gebied dat door de Leurbeek wordt afgewaterd, is door aanwezigheid van leem in de ondergrond gevoelig voor hoge grondwaterstanden. Het waterpeil in de Leurbeek is hier een belangrijke randvoorwaarde voor. Daarnaast is het waterpeil ter hoogte van Smittyfarm een belangrijk aandachtspunt, omdat de agrariër hier bang is voor onderlopen van de gierkelder. Door tijdig te meten aan de nul-situatie en een systeemanalyse uit te voeren, wordt het functioneren van het grond- en oppervlaktewatersysteem en effecten van herinrichting in beeld gebracht. Kans op schade wordt zoveel mogelijk voorkomen door afstemming met eigenaren/instanties over verschillende doelstellingen in het gebied, het in overleg met eigenaren zoeken naar mitigatie- of compensatiemaatregelen en gronden aan te kopen of afspraken te maken over afwaardering of schadeloosstelling.

Consequenties Informatievoorziening

Alle correspondentie, documenten en publicaties worden in het zaakstelsel opgeslagen zodat wordt voldaan aan de bewaar- en vernietigingstermijnen.

In lijn met aanbeveling 1 uit het rapport 'Voorbereidend onderzoek voor de audit beekherstel' wordt in de verkenningsfase de kwantitatieve monitoring opgestart, met aandacht voor de aanwezige belangen en het gebruik.

Financiële consequenties

De kosten voor de onderzoeks-, verkennings- en planuitwerkingsfase van het project worden geraamd op € 1.195.000, waarvoor thans voorbereidingskrediet wordt aangevraagd. Deze kosten zijn onder te verdelen in:

• Verkenningsfase	€ 165.000
• Planuitwerkingsfase € 1.030.000, bestaande uit:	
○ Adviesbureau	€ 112.500
○ Onderzoeken	€ 225.000
○ Grondverwerving	€ 512.500
○ Geactiveerde personeelskosten	€ 180.000

In de projectopdracht is een meer gedetailleerdere kostenspecificatie opgenomen.

Op basis van de huidige inzichten wordt ervan uitgegaan dat de totale projectkosten € 3.145.000 bedragen, waarvan € 1.950.000 voor de realisatiefase en nazorg. In de planuitwerkingsfase worden de uitvoeringskosten meer concreet. Zodra de plannen zijn uitgewerkt leggen we u een uitgewerkt projectbesluit voor, inclusief de kredietverlening voor de uitvoeringskosten en gevolgen voor beheer- en onderhoudskosten.

Planning:

In 2023 wordt de verkenning opgestart en afgerond in 2024, waarna de planuitwerking wordt opgestart. De planuitwerkingsfase wordt in 2025 afgerond.

Inkomsten:

Er zijn geen inkomsten.

Ontwikkeling raamkrediet programma klimaatadaptatie regionaal systeem 2023

Bij vaststelling van de begroting 2023 heeft het algemeen bestuur een raamkrediet van € 33.000.000 beschikbaar gesteld om binnen het programma Klimaatadaptie regionaal systeem investeringsprojecten te starten. Dit is de maximale ruimte die het dagelijks bestuur heeft om in 2023 kredieten per individueel project beschikbaar te stellen binnen dit programma. Het saldo van het raamkrediet is op dit moment € 18.809.500 (tot en met 11^e kredietverlening). Na beschikbaarstelling van het investeringskrediet op grond van dit voorstel resteert een saldo van € 17.614.500.

De herinrichting Aalsbeek bovenloop is opgenomen in de begroting 2023, echter met een ander kasritme. Er wordt verwacht dat dit binnen het totale investeringsprogramma wordt opgevangen, zodat een en ander weer past binnen het financiële kader.

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2023			Dit voorstel (KV2312)	Geraamd Restant 2023
	Begroting	DB besluiten 2023	"Pijplijn"		
Hoogwaterbescherming Maasvallei	26.100.000	-	-	-	26.100.000
Klimaatadaptatie	33.000.000	12.805.500	1.385.000	1.195.000	17.614.500
Waterkwaliteit en ecologie	750.000	-	-	-	750.000
Crisisbeheersing	200.000	-	-	-	200.000
Bestuur en Organisatie	1.550.000	340.000	122.000	-	1.088.000
Totaal netto kredietvoting / -verlening	61.600.000	13.145.500	1.507.000	1.195.000	45.752.500

Overig:

Werkplanproduct: 07100 Aanleg en verwerving

Afschrijvingstermijn: 30 jaar

Interne uren: 476 uur per jaar x 5 jaren = 2.380 uren. 2.380 uur x € 65 = € 154.700

Vervolg

De realisatiefase is voorzien in 2026 met afronding realisatie en nazorg in 2027. Voor aanvang van de realisatiefase wordt een uitgewerkt projectbesluit, inclusief kredietverlening voor de uitvoeringsfase en gevolgen voor beheer en onderhoudskosten en lijnorganisatie voorgelegd.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt uitgegaan van een procedure middels een projectbesluit of Vergunning Eigen Dienst (VED). Besluitvorming over welke procedure, projectbesluit of VED en beschikbaarstelling van het benodigde uitvoeringskrediet vindt te zijner tijd plaats in het DB.

Communicatie

In lijn met de nieuwe Omgevingswet vindt participatie plaats met de omgeving en belanghebbenden. Daarvoor gelden als uitgangspunten dat we iedereen voor wie onze aanpak relevant is (bewoners, gebruikers, belangenorganisaties, overheden) uitnodigen om deel te nemen aan het proces. De Communicatie en participatie wordt samen met Cluster Strategie & Communicatie opgepakt en uitgewerkt in een communicatieplan.

Bijlagen

1. Projectopdracht Herinrichting Aalsbeek bovenloop (P139002)
2. 12e kredietverlening 2023

De secretaris-directeur,
ir. E.J.M. Keulers MMO